

Politicorvm Libri Decem

Contzen, Adam

Colonia, [1621]

Cap. XXXIX. Episcoporum officium summè necessarium, varium, eius
dignitas, &c.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95437](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95437)

gligentiam supplet, dum quod sponte facere Episcopus debuit, ipse facit 9. q. 3. Cum scimus debitores omnes sacras regulas custodire, & eam, quae dicit in vnaquaque ecclesia oeconomos esse debere, modis omnibus inuolabilem custodire debemus. Et, si quidem unusquisque metropolitanus in sua ecclesia constituerit oeconomum, bene utique est, si autem ex auctoritate propria Constantinopolensis episcopi licentia est proponendi oeconomos in eius Ecclesia. Similiter & metropolitanus, si episcopi, qui sub eis sunt, non saterint oeconomos statuere in suis ecclesiis. Id ipsum autem seruandum est, etiam in monasteriis.

Hinc dioceses suorum obit, visitat, inquit, commendat subditorum vitam, quam ob rem vicissim illi subsidia debentur, cum ex officio de praescriptio. c. sopita. 14. can. cum nuper. de censib. ap. Greg. Hac in visitatione omnibus pontificum uti insignibus, benedicere populo, crucem praeferi iubere potest. Clement. Archiepiscopo, de priuilegio.

Hac ita a patribus constituta in vni omnino reuocando sunt, ad disciplinam ecclesiae restituendam, neque vllius potentia tanta esse debet, ut ordinem hunc immutet. Non potest vnitas, & vitae integritas conferuari, si sua in diocesi quilibet Episcopus velit esse Papa.

CAPVT XXXIX.

Episcoporum officium summe necessarium, varium, eius dignitas, &c.

Episcoporum nomine omnes veniunt, etiam Papa &c.
§. 1. EPISCOPI vocantur Papa, Patriarchae, Archiepiscopi, verum cum illi iurisdictione differant, alioqui par sit pene atque idem officium, vitae integritas ab omnibus requiratur, pauca nunc de Episcopis dicenda; pleraque enim in superioribus sunt exposita.

Presbyteri aliquando didi Episcopi.
§. 2. Episcoporum nomine aliquando etiam presbyteri, dicti sunt. Aerius quod Episcopatu arceatur, negauit illa diuersa esse officia, ita Epiph. haeresi 75. de quare Baronius in anno Christi 88. copiose disputat. & ex haereticis Sarauia de diuersis gradibus ministrorum, praesertim a pag. 334. Initio quidem Apostoli soli erant Episcopi, & presbyteri, tandem crescente multitudine fidelium fecere etiam presbyteros, & Episcopos, quibus diuisiones suae administrationes assignarunt.

Episcopi non a populo.
§. 3. Hinc constat Episcopos constituendos non ab populo vel regibus, sed Apostolorum successoribus, pontifice, Archiepiscopis, Episcopis; quamuis enim aliquando populi, vel principes electioni fuerint adiuncti, primum tamen ius penes clerum, & Episcopos est, non modo ut ab Episcopis consecrentur, sed etiam designentur. Populus saepe flagitabat Episcopum, etiam vsque ad seditionem, Niceph. l. 1. c. 30. hist. eccl. Diu tamen ea res durauit in ecclesia, Videatur Athanas. de persecutione ad orthodoxos. Eadem pene fuit electio Ambrosii. Theod. l. 7. vide & distinctione 23. c. illud. & 64. c. 1. de electione Episcoporum, vide T. 4. conciliorum, p. 1. p. 402. & 571. & 749. 729. 630. Maxime tamen semper curatum, ut electiones seditione vitarentur. T. 2. conc. p. 2. p. 405.

Populus saepe flagitauit Episcopum.
§. 4. Ad seditiones igitur cauendas aliquando bonis, & bene meritis imperatoribus concessum est proponere Pontificem, & Episcopos, ut Carolo Magno circa annum Domini 780. in Concilio Romano distinct. 63. c. 22. Adrianus Papa Romam venire Carolum regem ad defendendas res ecclesiae postulauit. Carolus vero Romam veniens Papiam obsedit, ibique relicto exercitu in sancta resurrectione ab Hadriano Papa Romae honorifice susceptus est. Post sanctam vero resurrectionem reuersus Papiam, cepit desiderium regem: deinde Romam reuersus constituit ibi synodum cum Hadriano Papa in patriarchio Lateranensi in ecclesia sancti saluatoris: quae synodus celebrata est a CLIII. episcopis religiosi, & abbatibus. Hadrianus autem Papa cum vniuersa synodo tradiderunt Carolo ius & potestatem eligendi pontificem, & ordinandi Apostolicam sedem. Dignitatem quoque patriarchatus ei concesserunt. Insuper archiepiscopos, & episcopos per singulas provincias ab eo inuestituram accipere definiuit: & ut nisi a rege laudetur & inuestiatur, episcopos a nemine consecraretur: & quicumque contra hoc decretum ageret, anathematis vinculo eum innodauit, & nisi resipisceret, bona eius publicari precepit.

nodo tradiderunt Carolo ius & potestatem eligendi pontificem, & ordinandi Apostolicam sedem. Dignitatem quoque patriarchatus ei concesserunt. Insuper archiepiscopos, & episcopos per singulas provincias ab eo inuestituram accipere definiuit: & ut nisi a rege laudetur & inuestiatur, episcopos a nemine consecraretur: & quicumque contra hoc decretum ageret, anathematis vinculo eum innodauit, & nisi resipisceret, bona eius publicari precepit.

Multis canonibus hoc quoque constituitur, in quibus, vel designatio, vel inuestitura, vel consensus imperatoris requiritur, ut c. 15. 16. 17. 18. 21. 23. 24. 28. quae postea tamen sublata sunt. Cum tamen ea res imperatoribus, & principibus, suas utilitates, non ecclesiae commoda, populiue salutem spectantibus, male administraretur, iterum se ecclesia in libertatem vindicauit, & more veteri electionem fecit. Nam postea de ea re longa fuit lis inter pontificatum, & imperium. Quod prospicientes Romani, tempore Ludouici primi Hadrianum secundum sine praesentia legatorum Caesareanorum elegerunt, cap. 29. Ludouicus id ipsum approbavit.

Postea Henricus quartus nundinator Episcopatum nequissimus a Paschali 2. captiuo utcumque extorsit eam potestatem, sed restitit concilium Romanum, totumque imperium se in imperatorem flagitiosissimum commouit. Nec alia ratio fuit in oriente, ubi anno 965. Phocas legem tulit, ne sine imperatoris consensu Episcopi eligerentur, ita in lib. iuris orient. 4. tit. Causarum pignorum opes ecclesiae, ad quas avara aulicorum ambitio anhelabat, Phocas certe & suis ministris aliquos ecclesiis immittebat Episcopos, quibus demensum aliquod constituebat, reliqua in sua praemia conuertebat, quam rapinam Basilii abrogauit, ecclesiae priuilegiis restituit, sed vergentibus semper in peius Graeciae rebus ea omnia Alexius Comnenus concussit, synodo refragari non audente. In Gallia multa quoque regibus delata sunt, quae anno 1560. moderatione magna ne in vnus potestate essent omnia, temperata fuere.

§. 5. Episcopis honor magnus, pene regius, & interdu maior exhibitus est, praecipue cum dignitatem ornauit sanctitas, Martino sane imperator non modo assurrexit, sed etiam seruiuit. Omnino vero conuenit, ut velut publicus, & a Deo constitutus censor morum, & doctor a cunctis audiat.

§. 6. Officium & finis Episcopalis, ut ecclesiarum ministri, clerus, populusque dioeceseos recte, ordine, in rebus spiritualibus gubernetur. Quae igitur cura latior est in Archiepiscopo, & Patriarcha, latissime patens in Romano pontifice, eadem in Episcopo est ad dioeceseos propriae administrationem restricta.

1. Omnium Ecclesiarum suae dioeceseos, omnium monasteriorum cura & sollicitudo ad Episcopum pertinet. 2. Clericorum institutio, gubernatio, correctio, reformatio, censura, iuridictio in foro exteriori, & interiore. Conuocatio Synodi, consecratio ornamentorum Ecclesiae, & Ecclesiarum ipsarum dedicatio. Chrismatis confectio, confirmatio, aliaque minora quorum multa aliis committuntur.

Sunt & alii, qui Episcopi dicuntur, nempe suffraganei, & Chorepiscopi. Sunt vero suffraganei improprie dicti, quos nunc ita nominamus, nam suffraganeos vocauit antiquitas eos qui sub Archiepiscopo aliquo suas dioeceses administrabant. Nunc ita vocantur, qui proprie, vereque sunt Episcopi, & Episcopatus sibi assignatos habent, sed quia illi detinentur a Saracenis, Turcis, vel Schismaticis, & haereticis, ipsi alio loco degunt, & Episcopos aliorum locorum adiuvant. Na quilibet Episcopus potest in alio Episcopatu, cum Episcopi consensu munia Episcopalia exercere.

Cum igitur vere sint Episcopi vrbium in Graecia, Asiaque constitutarum, si spes aliqua effulgeret illis vere Episcopis in locis

Ecclesia iterum se in libertatem vindicat.

Henricus quartus frustra extorsit.

Aulici anhelant ad opes ecclesiae.

Episcopus audiri debet.

Suffraganei veteres.

Suffraganei vere Episcopis in locis

scopi, & quando ad oues suas proficisci teneantur?

Episcopi sacris officiis fungantur.

Chorepiscopi.

Chorepiscopi vetiti.

Chorepiscopi sunt presbyteri.

Chorepiscopi sunt adiutores Episcoporum.

in locis Evangelii prædicandi, omnino eo proficisci, & requirere oues tenentur, nec eo casu mortem reculare, si modo precium periculi sit. Sine causa enim & spe emolumenti spiritualis in discrimen se dare prudentis Antistitis non est.

Horum Episcoporum opera Archiepiscopis, & Episcopis in Germania præcipue concessa est, ob ditionum amplitudinem, in qua tamen hoc requiro, ut ipsi Episcopi principes ciebro sacerdotes consecrent, aliaque faciant, quæ ostendant, ipsos non tædio rerum spiritualium, sed occupatione coactos, sibi adiutores addidisse. Fuerunt Chorepiscopi antiquitus, & nunc in Treuirensi Archiepiscopatu, & nescio, an aliis quibusdam locis, perseverant.

De his extat Damasi Epistola ad Numidiæ Episcopos. In qua primo, ait se reperisse à prædecessoribus decretum, Nihil eis ad veniam referuari, quam priuationem sacri ministerij, quod illicitè assumpserunt, quia prohibiti tam ab hac sacra sede, quam à totius orbis fuerunt Episcopi. 2. Nihil eos de summo sacerdotij munere posse præsumere. 3. Presbyteros esse, non Episcopos. 4. olim propter studium pauperum constitutos. 5. deiectiones esse, quia illicita præsumebant, & quæ solis pontificibus conueniebant, faciebant. 6. Eis à quibusdam Episcopis ocio torpentibus gregem commissum fuisse. 7. Tales torpidos Episcopos esse metreticibus similes. 8. Nullo modo esse Episcopos. 9. Aliquos tamen postea in locis quibusdam vere creatos Episcopos; hoc enim ait Damascus in can. esse. estque in Antiochen. c. 10. 10. dici Episcopos villanos, hoc est enim *χῆρην*; itaque sunt regionarii Episcopi, non enim à choro, sed *ἐκ τῶν χῆρην*, hoc est regione dicuntur. 11. Si presbyteri esse despiciunt, cum Episcopi non sint, nihil esse. 12. Eos, qui manu propria confirmauerint se tantum presbyteros esse, posse manere in eorum catalogo; qui Episcopi esse volunt, omni honore priuandos. 13. Non licere eis sacerdotes consecrare, nec diaconos, aut subdiaconos, nec virgines, nec altare erigere, nec vngere aut sacrare, nec ecclesias dedicare, nec chrismata conficere, nec chrismate baptizatorum frontes signare, nec publice quidem in Missa quemquam penitentem reconciliare, nec formatas epistolas mittere, nec populum benedicere, nec ante Episcopum in baptisterio aut sacrario introire, nec præsertim Episcopo infantem tingere aut signare, nec penitentem sine præceptione Episcopi sui reconciliare, nec eo præsertim, nisi illo iubente, sacramentum corporis & sanguinis Christi conficere, nec eo coramposito populum docere aut salutare, nec plebem exhortari: quæ omnia solis pontificibus debent, tam ex superioribus, quam ex aliis patrum constitutis, aut sacris canonibus, edocti estis.

Hinc duo apparent in his reprehendi, primum est. Præsumptio Chorepiscoporum, alterum negligentia Episcoporum, suos labores illis demandantium.

§. 7. Quodnam eorum officium fuerit, colligi potest ex canone 54. Nicæno. Eligat Episcopus ex bonis religiosis, qui habitant in deserto, aliquem, qui sit doctus, & optimis moribus & maxime omnium, qui in vniuersa illa congregatione sunt, intelligens, qui nihil de electione sua cognouerit. Et qui sunt illius congregationis, debent præsentare eum. Et vnus Diaconus congregationis alta voce dicat: nos eligimus talem in Coepiscopum (forte Chorepiscopum) qui habeat totam potestatem in nos, ut sciant omnes electum esse eum in eo gradu. Et debet episcopus recitare super electum orationem consuetam, & benedicere super eum, dareque ei nomina omnium ecclesiarum & monasteriorum, quæ sub potestate eius sunt, ut eligat ipse, ut melius ei visum fuerit, eos qui sunt idonei & in sermone suo constantes, quos ecclesiis & monasteriis præficiat. Et eis qui curam habent ecclesiarum, ne imponat curam monasteriorum, & eis qui præfati sunt monasteriis, ne iungat curam ecclesiarum: obligetque eos ad ea loca, quæ eis data sunt, & eat postea ad visitandas ecclesias & monasteria. Qui in aliqua ecclesia, aut monasterio aliquid deesse, aut supra quam opus sit, abundare

reperit, oportet quod vno in loco superfluit, apponere ubi deest, id quod cum timore Dei & ædificatione illorum locorum fieri debet. Et si fuerint pauci sacerdotes, debet augere numerum ex illis, qui sunt illius loci. Et si inter eos non fuerit aliquis idoneus, illius castelli, ut ordinetur: debet sumere aliquem ex monasteriis vel ecclesiis, & curet, ut fiat sacerdos: ut oratio sit assidua, & non cesset ministerium altaris, desistanturque templa oratione & missa; & Christiani non habentes pastorem, nomine & opere sint sicut gentiles. Item curet, ut in omni castello, & parua villa sit aliquis, qui colligat proventus Episcopo secundum vires cuiusque loci, & afferantur ad eum. Si quidem ad eum pertinet, ut faciat elemosynas pauperibus, & peregrinis & recreet sacerdotes egentes, ut maneat inter eos charitas.

§. 8. Fuisse minorem dignitate Archidiacono constat ex can. 8. Quando Chorepiscopus, & Archidiaconus sedent in ecclesia, nullus sacerdos, neque Diaconus ecclesie, neque cuiusvis gradus alterius clericorum audeat sedere supra illos: præterquam episcopus, quia hi sunt tanquam due manus, & due ale, quibus episcopus volat. Sed quando episcopus ambulat siue in ecclesia, siue foris: oportet ut Archidiaconus sit ad dexteram, & Chorepiscopus ad sinistram, & Episcopus sit inter eos, tanquam pater in medio filiorum. Et quicumque non paruerit, synodus eum excommunicat.

§. 9. Non tamen continuo nomen sublatum; quamuis enim Episcopos non esse tradant, nisi paucos quosdam presbyteros tamen Chorepiscopos fuisse certum est, etiam post Damasi decretum, imo iterum episcopalem gradum ambiuisse. Nam Ioannes 3. circa annum domini 566. de his ita scripsit Episcopis Germaniæ & Galliæ. Perlatum est ad sedem Apostolicam, emerisse, & denuo reuiuiscere prohibitum, & funditus extirpatum, tam à sancto Damaso, quam à S. Leone viris Apostolicis, atque ab vniuersis synodali aut horitate episcopis, reprehensibilem, atque oppido inolitum vsu, eo quod quidam chorepiscopi (qui & à prædictorum antecessorum sanctorum Apostolicorum patribus & viris Apostolicis, & ab ipsis, siue à nobis sunt prohibiti, sicut eorum hæcenus testantur decreta vltra modum suum progredientes, donum sancti spiritus per impositionem manuum tradant, & alia, quæ solum pontificibus debentur, contra fas peragant, præsertim cum nullus ex septuaginta discipulis, quorum speciem in ecclesia gerunt legatur, donum spiritus sancti per manus impositionem, tradidisse. Quod autem solis Apostolicis, eorumque successoribus proprium sit officij tradere spiritum sanctum, liber Actuum Apostolorum docet.

Itaque cum hæc tam clara sint de Epistola secunda Nicolai I. valde dubito, quæ est Cordesii studio in lucem edita.

§. 10. Synodus diocæsana Dilingæ habita, anno 1548. Chorepiscopis tribuit Archidiaconorum, & Decanorum ruralium officium; ita c. 7. & Archiepiscopos iisdem confociat. Itaque nomen Chorepiscopi retinetur, non est contra canones, modo episcopalia munia, ut ordinandi, & similia non exerceant, sed suo munere contenti intra terminos præscriptos se contineant. Quod si vero aliquis, quos nunc suffraganeos dicimus, in aliquo episcopatu etiam ad gubernationem adhibeatur, poterit ille dici Chorepiscopus, & esse verus Episcopus; Chorepiscopus in illa diocæsani cuius Episcopum adiuvat: Verus Episcopus suæ ditionis, ad quam accessus illi negatur.

CAPITULUM XL.

Prepositorum, Decanorum, Primiceriorum, aliorumque munia.

§. 1. **M**VLTA in Ecclesia non dignitatum modo, sed etiam officiorum nomina, quemadmodum in militia sub imperatore legati, tribuni, primipili, centuriones, optiones, decadarchi, ita quoque in hac sacra militia Ecclesiæ varii sunt ordines, & magistratus subordinati. Ideo & castrorum acies ordinata dicitur.

§. 2. Pri-